

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1

Ketabton.com

د لویې جرګې تصویب

2

پوهنځی: حقوق اوسياسي علوم
سمسټر: لومړی سهار
مضمون: مبادی حقوق
ترتیب کوونکی: امیری
موضوع: د لویې جرګې تصویب
استاد: سید احمد مفتی

په افغانستان کې څو ځلې په کومو ځایونو کې او په کوم وخت کې لویه جرګه تصویب شوه؟

3

- د افغانستان معاصر تاریخ کې په مختلفو وختونو کې د لویې جرګې په نوم مشهوره غونډه جوړه شوه.
- لویه جرګه چې په 1160 هجري کال شروع شو تر نن ورځې پورې په افغانستان کې دوام لري او قانوني حیثیت یې موندلی. لویه جرګه د قومي مشرانو، دیني عالمانو، مخورو خلکو اود خلکو استازو یوې ټولنې ته اشاره کوي چې د بیلابیلو ستونزو د حل او ځینې پریکړو تصویب لپاره جوړه شوی.
- د افغانستان په تاریخ کې لاندې لویې جرګې تصویب شوي:

۱ د کندهار لویه جرگه ۱۱۶۰ هجری ۱۷۴۷ میلادی

4

- دا جرگه د نادر افشار تر وژنی وروسته د نادر آباد د پوځي کلا په انگر کی په ۱۷۴۷ کال د اکتوبر په میاشت کی د شیر سرخ بابا په زیارت کی جوړه شوه. او دی لویی جرگی ۹ ورځی دوام وکړ.

۲ د کابل لویه جرگه (۱) ۱۸۴۱/۱۲۵۷

5

- دا جرگه د ۱۸۴۱ کال د نومبر په لومړۍ نیټه د شوروی بازار په گانډۍ کې د افغانستان — انگلیس د جگړې په درشل کې جوړه شوه او ۱۲ غړی یی درلودل.

۳ د کابل لویه جرگه (۲) ۱۸۶۵/۱۲۴۴

6

- امیر شیر علی خان په ۱۸۶۵ کال کی د ۲۰۰۰ نفرو په گډون په کابل کی لویه جرگه راوبلل ترڅو پاچاهي پیاوړی شی او امنیت تامین شی دا جرگه خپله د امیر په مشرۍ جوړه شوه.

۴ دکابل لویه جرگه (۳) ۱۲۹۳/۱۸۶۵

7

- په لومړۍ نړیواله جگړې په جریان کې د المان، اتریش او عثماني ترکي څخه یو پلاوی افغانستان ته راغی او له افغانستان څخه یې وغوښتل چې د انگلستان پر وړاندې په جگړې کې ګډون وکړي. امیر حبیب الله خان په ۱۹۱۵ کال کې د ۵۴۰ غړو لویه جرگه راوبلل تر څو په لومړۍ نړیواله جگړه کې د افغانستان د ګډون یا نه ګډون مسله را پورته کړي.

۵ د جلال اباد لويه جرگه ۱۳۰۱/۱۹۲۰

8

- وروسته له هغه جی امان الله پاچاه شو او د افغانستان خپلواکی یی واخیسته، دا جرگه یی په ۱۳۰۱ کال کی په ژمی کی په جلال اباد کی جوړه شوه او د غرو شمیر یی ۸۷۲ ته ورسید او دا خپله شاه لخوا څارل کیده. ددی جرگی اصلی هدف ټولنیز اصلاحات او اساسی قانون تصویب دی چی د افغانستان لوړی اساسی قانون دی.

۶ د پغمان لویه جرگه (۱) ۱۳۰۳/۱۹۲۲

9

- د جلال اباد لویی جرگی په تعقیب د پغمان لویه جرگه جوړه شوه. دی لویی جرگی د اقتصادی اصلاحاتو مسلی ته ډیر پام وکړ. او په ۱۳۰۳ کال په دوبي کی په پغمان کی جوړه شوه. دی جگری لس ورځی دوام وکړ او د غړو شمیر یی ۱۵۰۴ ته ورسید.

۷ د پغمان لویه جرگه (۲) ۱۳۰۷/۱۹۲۴

10

- په ۱۳۰۱/۱۳۰۳ کال کی تصویب سوی اساسی قانون د خلکو ترمنځ سخت غبرگونونه راوپارول او د پغمان دویمه لویه جرگه د اساسی مقرراتو د اصلاح لپاره جوړه شوی وه. ددی لویی جرگی د غړو شمیر ۱۰۰۰ ته ورسید.

۸ د کابل لویه جرگه (۴) ۱۳۰۹/۱۹۳۰

11

- د امان الله خان له سقوط او د محمد نادر خان واک ته رسیدو وروسته د لسو ورځو لپاره په کابل کې ۳۰۱ کسيزه جرگه جوړه شوه. لویه د نادر خان د وینا سره پیل شوه مگر دهغه د ورور محمد هاشم خان لخوا رهبري کیده.

۹ د کابل لویه جرگه (۵) ۱۹۴۱/۱۳۲۰

12

- دا لومړۍ جرگه وو چې د نادر خان له وژنې او د هغه د زوی محمد ظاهر شاه د واکمنۍ وروسته جوړه شوه دا جرگه ددوهم نړیوال جنگ سره همغږۍ وه. دا جرگه د نومبر په ۵ په ۱۹۴۱ کال د محمد ظاهر شاه په وینا سره پیل او ۲ ورځې یې دوام وکړ.

۱۰ د کابل لویه جرگه (۶) ۱۹۵۵/۱۳۳۴

13

- دا جرگه په سیمه کی د پرمختگونو او د پاکستان د نوی دولت له رامنځته کیدو وروسته رابلل شوی وه. دا دمحمد گل مومند په ریاست جوړه شوی وه. او ۳۷۱ نفرو پکی گډون کړ وه. او ۵ ورځی یی دوام وکړ.

۱۱ د کابل لویه جرگه (۷) ۱۳۴۳/۱۹۶۴

14

- دا د محمد ظاهر شاه د واکمنۍ پر مهال ورسټی جرگه وه چی په کابل کی په سلام خانه مانی کی جوړه شوه. دا جرگه ۴۵۲ غړی لری او لس ورځی یی دوام وکړ. په دی جرگه کی تصویب شوی اساسی قانون د ۶۰ کلونو پرمختگونو اساس جوړ کړ چی د دیموکراسی لسیزی په نوم یادیری.

۱۲ د کابل لویه جرگه (۸) ۱۳۵۵/۱۹۷۶

15

- په ۱۳۵۲/۱۹۷۳ کال کی د افغانستان د لومړی جمهوریت په رامنځته کیدو سره د افغانستان لومړی ولسمشر محمد داود خان د ملی مشروعیت تر لاسه کولو لپاره په ۱۹۷۶ کال په ژمی کی یوه لویه جرگه راوبلله. دغه جرگه د عامی روغتیا وزارت په چوکاټ کی د محمد داود په مشری او د عزیز الله واصفی جوړه شوه.

۱۳ دکابل لویه جرگه (۹) ۱۳۶۴/۱۹۸۵

16

- وروسته له هغه چې حکومت په ۱۳۵۷/۱۹۷۸ کال کې د افغانستان د خلکو دیموکراتیک ګوند تر مشرۍ لاندې واک ته ورسید. د ۱۳۶۴/۱۹۸۵ کال په دوبي کې ددريو ورځو لپاره د کابل په پولیتخنیک پوهنتون کې په دوبي تالار کې یوه لویه جرگه جوړه شوه. او ۱۳۹۶ تنو پکې برخه اخیستې وه.

۱۴ د کابل لویه جرگه (۱۰) ۱۳۶۶/۱۹۸۷

17

- دا د خلکو دیموکرات گوند د واکمنی پر مهال دوهمه جرگه وه او د ۱۳۶۶/۱۹۸۷ کال په دوبي کی بیا د دوه ورځ لپاره د کابل پولیتخنیک پوهنتون په تالار کی جوړه شوه. عبدالرحیم هاتف یی مشری کوله.

۱۵ دکابل لویه جرگه (۱۱) ۱۳۶۸/۱۹۸۹

18

- د خلکو دیموکرات گوند د واکمنی پرمهال وروستی لویه جرگه د ۱۹۸۹ کال په پسرلی کی د افغانستان د ولسمشر ډاکټر نجیب په بلنه د دریو ورځو لپاره جوړه شوه دا جرگه ۷۳۲ غړی لری او موضوع یی ملی پخلاینه، له مجاهدینو سره، او د افغان ستونزو سیاسی حل وو.

۱۶ د هرات لویه جرگه ۱۳۷۳/۱۹۹۴

19

- دا جرگه د هرات د والي اسماعيل خان لخوا جوړه شوی وه او ۵ ورځې يې دوام وکړ. د شخړو اوارولو د شورا پر خلاف کوم چي ډير يې مذهبي مواد لري، د هرات جرگه مشهوره وه او په بهر کې يې سياسي او ملي شخصيتونه بلل شوي وه.

۱۷ اضطراری لویه جرگه ۱۳۸۱/۲۰۰۲

20

- بیرنی لویه جرگه د بن موافقی له مخی د لویی جرگی تر پوښښ لاندی جوړه شوی وه. چی په کابل کی د پولیتخنیک پوهنتون په ساحه کی موقیعت لری د انتقالی اداری د مشر په توگه د حامد کرزی له ټاکنی او د افغانستان دنوی نظام د اساسی جوړښت په تصویب سره دا لویه جرگه ددی هیواد په سیاسی ژوند کی یو بنسټیز او ستر بدلون راوست.

۱۸ لویه جرگه اساسی قانون تصویب کوی ۲۰۰۳/۱۳۸۲

21

- لویه جرگه د غړو اساسی قانون تصویب په حقیقت کی د افغانستان معاصر تاریخ کی یو نوی ټکی وه دغه جرگه د کابل ښار پولیتخنیکي حوزی کی د اضطراری لویی جرگی په خیمه کی هم جوړه شوی وه او په ۲۰۰۳ کال کی یی د افغانستان اسلامی جمهوریت اساسی قانون تصویب کړ.

© picture-alliance/AP Photo/R. Gul

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library